

BIESZCZADY

JEZIORO SOLINSKIE

POŁONINA WETLIŃSKA

SANOK

TARNICA

BIESZCZADZKA KOLEJKA LĘSNA

Bezdroża

ERGO
HESTIA

Autor przewodnika: Tomasz Habdas
Aktualizacja wydania II: Martin Martinger

Redaktor prowadzący: Łukasz Karolewski

Redakcja: Ilona Turowska

Opieka techniczna: Miron Kokosiński

Skład: Miron Kokosiński, Rafał Pikuła

Projekt graficzny serii: Sabina Suchy

Projekt okładki: Ewa Jarocka;

materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą Adobe Stock

Opracowanie map i profilów tras: Jan Leja

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
księgarnia internetowa: <https://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<https://bezdroza.pl/user/opinie/bebtt2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II
ISBN: 978-83-289-0195-7
Copyright © Helion S.A., 2023

Kup książkę

Poleć książkę

Oceń książkę

Księgarnia
internetowa

Lubię to!
Nasza społeczność

SPIIS TREŚCI

ZDOBĄDŹ I POZNAJ	8
 trek	14
BIESZCZADY W PIGUŁCE	16
BIESZCZADY	18
NAZWA	18
TOPOGRAFIA	20
HYDROGRAFIA	22
PRZYRODA	24
KLIMAT	26
ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE	27
PRZYGOTOWANIE DO TREKKINGU	28
SPOTKANIE Z NIEDŹWIEDZIEM	29
SZLAKI I OZNAKOWANIE	30
PLANOWANIE TRASY	31
POGODA	33
UBIÓR I EKWIPUNEK W GÓRY	38
Z DZIECKIEM W GÓRACH	47
WZYWANIE POMOCY	49

TRASY TREKKINGOWE

1	POŁONINA WETLIŃSKA	51
2	PRZEZ GRZBIET CARYŃSKIEJ	59
3	PRZEZ WSCHODNIE POŁONINY	65
4	PRZEZ DZIAŁ NA WIELKĄ RAWKĘ	73
5	PRZEZ PASMO GRANICZNE NA TRÓJSTYK GRANIC	79
6	PRZEZ BUKOWE BERDO NA TARNICĘ	85
7	WZDŁUŻ GRZBIETU WYSOKIEGO DZIAŁU	93
8	Z CISNEJ DO SMEREKA PRZEZ JASŁO	101
9	W POSZUKIWANIU UMOWNYCH ŹRÓDEŁ SANU	107
10	PO DRUGIEJ STRONIE POTOKU CARYŃSKIEGO	115
11	WYRYPĄ PRZEZ PASMA GRANICZNE I HYRLATEJ	121
12	ŚLADAMI WINCENTEGO POŁA NA ŁOPIENNIK I DURNĄ	131
13	Z BOJKOWSKIEJ CHATY NA DWERNIK KAMIEŃ	137
14	WIDOKI NA KORBANI	143
15	BIESZCZADZKA DZIKOŚĆ NA OTRYCIE	147

TRASY DODATKOWE

	SZLAK KARPACKI	154
	WYCIECZKA PO NIEGDYŚ ISTNIEJĄCEJ WSI KRYWE	156
	NA KORBANIĘ PRZEZ ŁOPIENKĘ	157
	Z POLANKI PRZEZ SINE WIRY DO BACÓWKI PTTK „JAWORZEC”	158
	DO DŹWINIACZA GÓRNEGO Z TARNAWY	159
	ŚCIEŻKA PO EKOMUZEUM „TRZY KULTURY” W LUTOWISKACH	160
	Z MANIOWA DO BALNICY	161

Kup książkę

travel

O REGIONIE

HISTORIA	163
MIESZKAŃCY	164
OPUSZCZONE MIEJSCOWOŚCI	170
BIESZCZADZKA CISZA, SPOKÓJ I DZICZ	173

BIESZCZADZKIE ATRAKCJE

1	SANDK	177
2	KALWARIA PACŁAWSKA	178
3	RUINY KLASZTORU KARMELITÓW BOSYCH W ZAGÓRZU	183
4	UHERCE MINERALNE	184
5	MYCZKOWCE	187
6	MYCZKÓW	190
7	JEZIORO SOLIŃSKIE I JEZIORO MYCZKOWIECKIE	191
8	CERKIEW W HOSZOWIE	192
9	CERKIEW W TURZAŃSKU	195
10	CERKIEW W SMOLNIKU	197
11	REZERWAT PRZYRODY „SINE WIRY”	199
12	KORBANIA	200
13	CERKIEW W ŁOPIENCIE	202
14	CISNA	203

Poleć książkę

15	BIESZCZADZKA KOLEJKA LEŚNA	208
16	WETLINA	212
17	TRÓJSTYK GRANIC NA KRZEMIĘNCU	215
18	USTRZYKI GÓRNE	216
19	MUCZNE	218
20	TORFOWISKO W TARNAWIE WYŻNEJ	222
21	WODOSPAD SZEPIŃ NA HYLATYM	225
22	WODOSPADY NA POTOKU HULSKIM	226
	INFORMACJE PRAKTYCZNE	229
	INDEKS	234

IKONY STOSOWANE W RAMKACH

	ciekawostki		kulinaria
	dla aktywnych		ważne informacje
	przyroda		informacje praktyczne
	etnografia		panoramy
	zabytki techniki		

IKONY STOSOWANE W OPISACH TRAS

	typ trasy		obiekt noclegowy
	długość trasy		toaleta
	przewyższenia		miejsce odpoczynku
	czas przejścia		źródło wody
	trudność		trasa dostępna dla narciarzy
	dla dzieci		trasa dostępna dla rowerzystów
	łańcuchy		kolejka górską
	drabinki		wyciąg krzesełkowy
	spadające kamienie		kolejka
	przepaście		przeprawa promowa
	schronisko		trasa dostępna zimą
	obiekt gastronomiczny		miejsca widokowe

BIESZCZADY W PIGUŁCE

ZNAKOWANIE SZLAKÓW

● CZERWONY
szlak główny,
najciekawszy pod kątem
krajobrazów i przyrody

● NIEBIESKI
szlak długodystansowy

● ZIELONY
krótki, najkrótsza droga
do charakterystycznych
miejsc regionu

● ŻÓŁTY
krótki szlak łącznikowy

● CZARNY
krótka droga dojściowa

SŁUŻBY RATUNKOWE

**GÓRSKIE OCHOTNICZE
POGOTOWIE RATUNKOWE**
Grupa Bieszczadzka
telefon alarmowy:
601 100 300 lub 985
<https://bieszczady.gopr.pl>

NAJWYŻSZE SZCZYTYPOLSKICH BIESZCZADÓW

- TARNICA 1346 m n.p.m.
- KRZEMIEN 1335 m n.p.m.
- HALICZ 1333 m n.p.m.
- WIELKA RAWKA 1307 m n.p.m.
- POŁONINA CARYŃSKA 1297 m n.p.m.
- ROZSYPIANIEC 1280 m n.p.m.
- POŁONINA WETLIŃSKA, ROH 1255 m n.p.m.
- KIŃCZYK BUKOWSKI 1251 m n.p.m.
- SMEREK 1222 m n.p.m.
- KRZEMIENIEC 1221 m n.p.m.
- JASŁO 1153 m n.p.m.

INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

- hotele
- pensjonaty
- schroniska górskie
- kempingi
- biwakowanie na dziko (poza obszarem Bieszczadzkiego Parku Narodowego)
- wiaty turystyczne
- bufety górskie

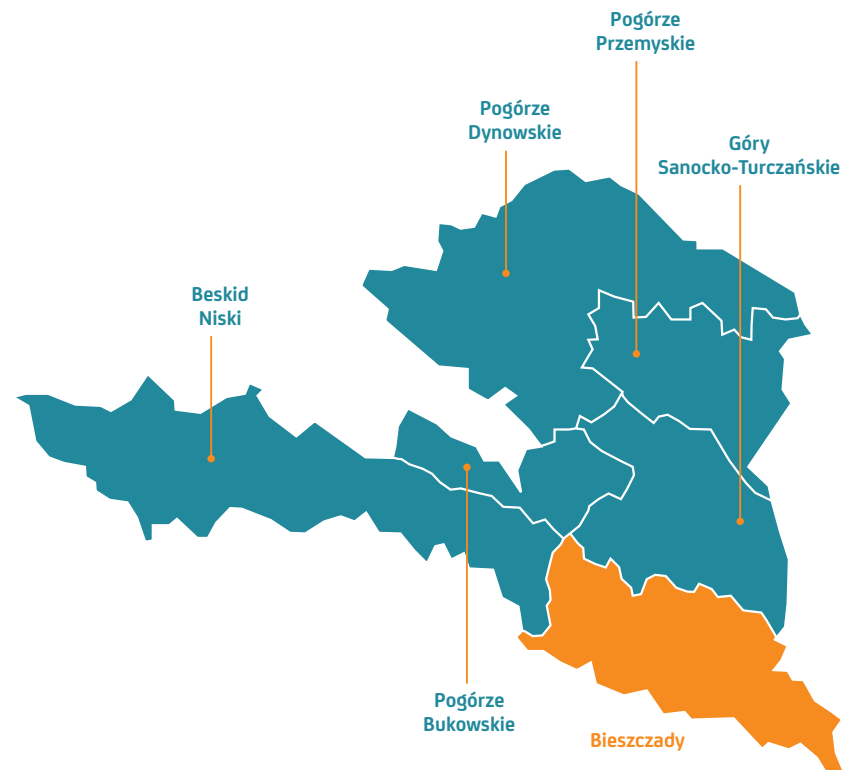

OCHRONA PRZYRODY

BIESZCZADZKI PARK NARODOWY
<https://www.bdpn.pl>

BIESZCZADY I SĄSIEDNIE REGIONY

6 PRZESZCZELINY WIDETKI NA TARNICĘ

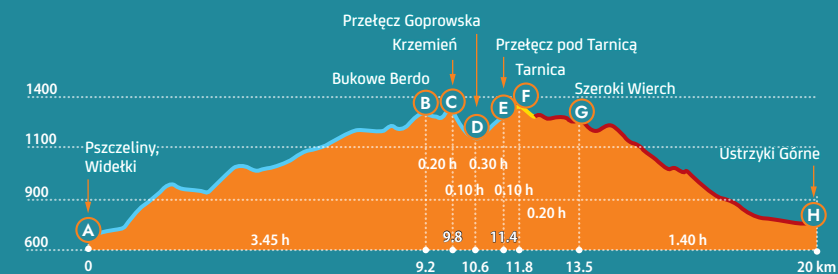
- A PSZCZELINY WIDETKI
- B BUKOWE BERDO
- C KRZEMIEN
- D PRZEŁĘCZ GOPROWSKA
- E PRZEŁĘCZ POD TARNICĄ
- F TARNICA
- G SZEROKI WIERCH
- H USTRZYKI GÓRNE

TRANZYT
 6.55 h

20 km
 ŚREDNIA

1176 m [1104 m]

Trasa przez najbardziej skalistą połoninę w polskiej części Bieszczadów – Bukowe Berdo. W wielu turystów to właśnie tę połoninę uznaje za najładniejszą w całych Bieszczadach. Bez wątpienia jest ona bardzo interesująca, a wieńczący ją skalisty grzbiet Krzemienia sprawia wrażenie ogona smoka. Trasa wiedzie dodatkowo przez najwyższy szczyt polskich Bieszczadów – Tarnicę – toteż warto wybrać słoneczny i pogodny dzień na tę trasę, by w pełni cieszyć się widokami.

Kup książkę

Poleć książkę

Trasa zaczyna się w miejscowości Pszczeliny, tuż obok przystanku autobusowego **A Pszczeliny Widełki**. Można się tu dostać autobusem kursującym na linii Ustrzyki Górne – Ustrzyki Dolne. Najlepszym zatem rozwiązaniem jest pozostawienie samochodu w Ustrzykach Górnych i przejazd porannym kursem autobusu do Pszczeliny. Na miejscu nie ma możliwości

zakupu prowiantu, trzeba więc go zabrać ze sobą już wcześniej. Brak również parkingu w tym miejscu.

Przy zejściu z drogi asfaltowej jest drewniana budka z pamiątkami oraz biletami wstępu do parku narodowego, a zaraz za nią most przekraczający rzekę Wołosaty. Początkowo **niebieski szlak** wiedzie wzdłuż drogi dojazdowej do lasu, ale po

kilkuset metrach skręca pod kątem prostym w prawo i wkracza na leśną ścieżkę (podążając dalej ubitą drogą, można za niebieskimi znakami szlaku rowerowego dotrzeć do Mucznego). Szlak turystyczny wspina się teraz dosyć stromo po stoku Kiczery Bereźczańskiej (886 m n.p.m.). Podejście na jej szczyt, od momentu opuszczenia leśnej drogi, zajmuje niecałą

godzinę, w trakcie których do pokonania jest 260 m przewyższenia.

Na grzbiecie znajduje się tablica informacyjna o zasadach poruszania się po Bieszczadzkim Parku Narodowym, w tym najważniejsza – o zakazie schodzenia z wyznaczonej ścieżki. Na tym odcinku park narodowy graniczy od północy z Parkiem Krajobrazowym Doliny Sanu. Dalej trasa skręca pod kątem prostym na południowy wschód i przez grzbiet prowadzi dalej w kierunku połonin. Do przełęczy następuje lekkie obniżenie (na wysokość 829 m n.p.m.), a następnie ponowna wspinaczka w kierunku szczytu Widełki (1016 m n.p.m.), który szlak trawersuje od strony północnej (nazwa „Widełki” została zmieniona przez kartografów i pochodzi najprawdopodobniej od słowa *Wiłki*, ewentualnie *Wilchy*, czyli olchy). Za kulminacją trasa ponownie opada do niewielkiej przełęczy, ale szybko zaraz po tym nadrabia wysokość, zbliżając się coraz bardziej do górnej granicy lasu.

Tuż przed wyjściem na połoninę, jeszcze w mieszanym lesie, znajduje się wiatra turystyczna ze szlakowskazem informującym o czasie dojścia na Bukowe Berdo (1 h 30 min). Można tu odpocząć, ale przy dobrej pogodzie zdecydowanie lepiej podejść kilkadziesiąt metrów wyżej i zorganizować przerwę już na polanie. Pierwszy wierzchołek połoniny, nienazwany, znajduje się na wysokości 1073 m n.p.m. i oferuje piękne, dalekie panoramy na wszystkie strony świata. Na pierwszym planie, podążając wzrokiem za dalszym przebiegiem trasy, widać Bukowe Berdo i Krzemień (1335 m n.p.m.) po jego prawej stronie. Dalej już na południe następuje duże obniżenie w postaci Przełęczy Goprowskiej (1160 m n.p.m.), a po jej drugiej stronie są Tarnica (1346 m n.p.m.)

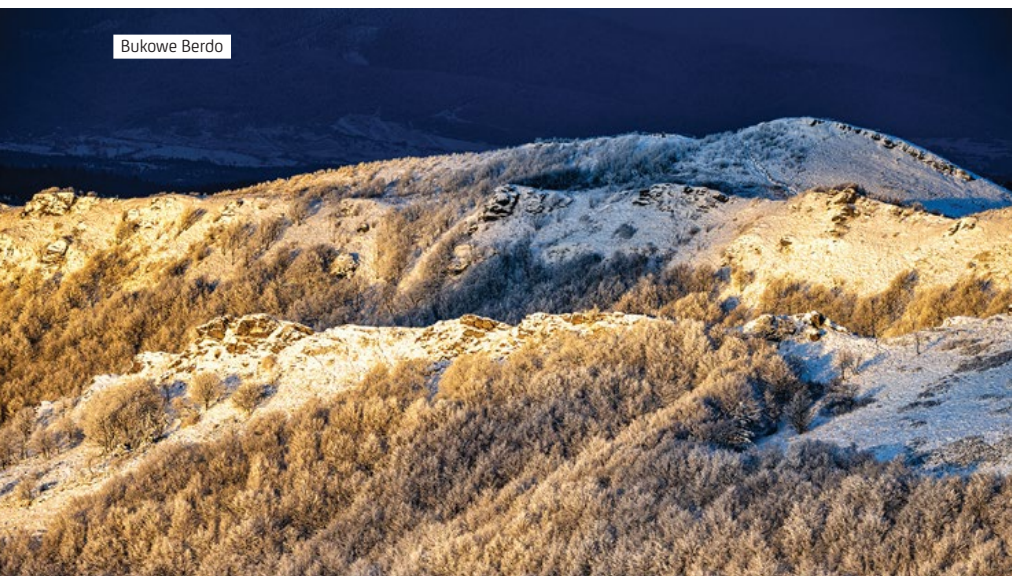
WIDOK Z SZEROKIEGO WIERCHU

oraz Szeroki Wierch, opadający długim grzbietem do Ustrzyk Górnych. Pomiedzy grzbietami Szerokiego Wierchu oraz Bukowego Berda rozciąga się długa dolina potoku Terebowiec, zasilającego w Ustrzykach Górnych Wotosatkę. Za Szerokim Wierchem, na dalszym planie, patrząc już bardziej na południowy zachód, wyłania się pasmo graniczne z kulminacją na Wielkiej Rawce (1307 m n.p.m.). Za plecami z kolei panoramę zamykają Połonina Caryńska oraz Połonina Wetlińska. Za doliną potoku Caryńskiego na prawo wznosi się Magura Stuposiańska (1016 m n.p.m.), a na północ od niej, za doliną Sanu, widać długi grzbiet Pasma Otrytu z najwyższym punktem na szczycie Trohaniec (939 m n.p.m.). Widać również rozległe pasma Gór Sanocko-Turczańskich, w tym ich najwyższy szczyt, Magurę Łomnińską (1024 m n.p.m.), znajdujący się na terenie Ukrainy.

Niebieski szlak pnie się dalej połonińskim grzbietem. Wkrótce z lewej strony dotacza do niebieskich znaków łącznikowy szlak żółty, prowadzący na Bukowe Berdo z Mucznego (czas przejścia ok. 1 h 30 min). Nieco wyżej, ponad rozwidleniem szlaków, są: szczyt Szoltyń (1201 m n.p.m.) i coraz liczniejsze piaszczyste wychodnie. Zmienia się również nieco roślinność. Występują w tej okolicy znacznie częściej krzewiaste formy jarzębiny, mocno ograniczające widoki i panoramy.

Trasa grzbietem prowadzi dalej w stronę najwyższej kulminacji Bukowego Berda, zwanego również często Połonią Dźwiniaczką (od mieszkańców Dźwiniacza i Dydiowa, do których w okresie wojennym należała ta część Bieszczadów). Po prawej stok opada stromo do doliny Terebowca, natomiast północne zbocza wolno obniżają się w kierunku Sanu – widzimy ich liczne grzbiety boczne,

Bukowe Berdo

6

PRZESZKOCZENIE NA TARNICĘ

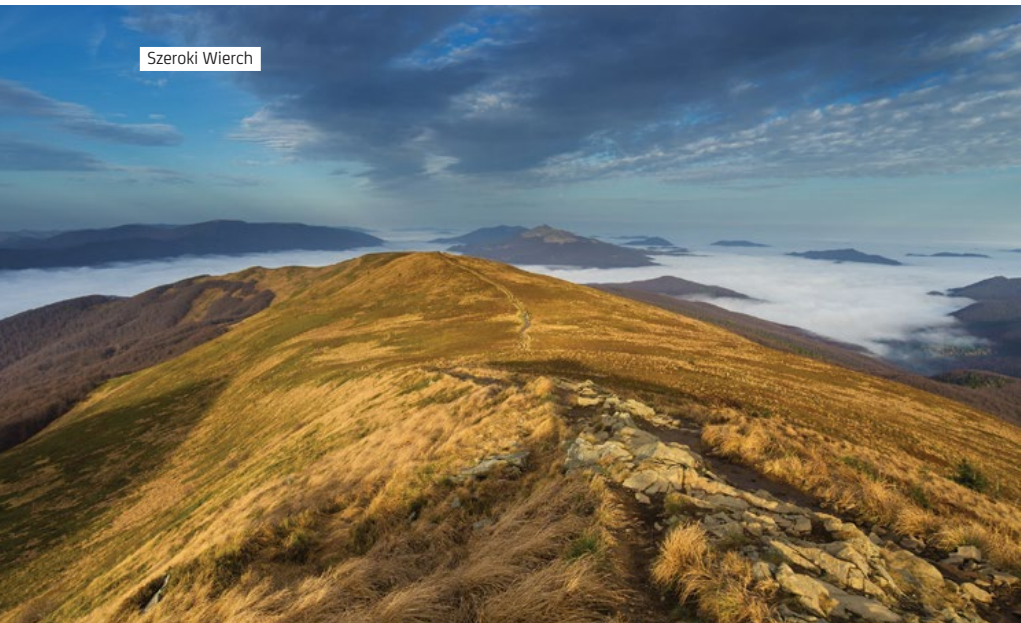
takie jak np. Obnoga (1081 m n.p.m.) oraz Grandysowa Czuba (1026 m n.p.m.).

Szlak wkrótce osiąga najwyższy punkt połoniny oznaczony tabliczką **B Bukowe Berdo** (1312 m n.p.m.). Otwierają się tutaj nowe panoramy w kierunku południowym oraz południowo-wschodnim. Na pierwszym planie można podziwiać cały maszyn pobliskiego Krzemienia, który z tej perspektywy wygląda jak grzebień albo grzbiet smoka. Jego lewa część przechodzi po niewielkim obniżeniu w stożkowatą Kopę Bukowską (1320 m n.p.m.), natomiast ponad przełęczą między szczytami wyłania się masyw Haliacza (1333 m n.p.m.), a dalej Rozsypaniec (1280 m n.p.m.) oraz Kińczyk Bukowski (1251 m n.p.m.). Przy dobrej widoczności widać stąd również ukraińską część Bieszczadów z Pikujem (1408 m n.p.m.) na czele. Na szczycie poza tabliczką

informacyjną i szlakowskimi jest kilka ławek zachęcających do odpoczynku.

Dalej droga schodzi do niewielkiej przełęczy (1270 m n.p.m.), oddzielającej kulminację Bukowego Berda od Krzemienia, po czym wspina się na jeden z punktów grzbietowych tego drugiego szczytu. Szlak przecina grzbiet nieco na zachód od najwyższego punktu **C Krzemienia**, niedostępnego dla turystów. Krzemień to drugi najwyższy szczyt polskich Bieszczadów i najbardziej skalisty. Ciekawa jest geneza jego nazwy, która nie ma nic wspólnego z krzemieniem. Prawdopodobnie nazwa jest zniekształcona i pochodzi od słowa *hreiben* (grzebień), które określa skalisty, poszarpany charakter góry. Stąd rozciąga się jeden z piękniejszych widoków na pobliską Tarnicę, oddzieloną od Krzemienia dużym obniżeniem w postaci Przełęczy Goprowskiej.

Szeroki Wierch

NIEBIESKI SZLAK RZESZÓW–GRYBÓW

Długodystansowy szlak górski o długości 445 km rozpoczyna się pomiędzy Rzeszowem a Grybowem. Zwany jest często szlakiem granicznym (ze względu na swój przebieg) i jest drugim co do długości pieszym szlakiem turystycznym w Polsce (po Głównym Szlaku Beskidzkim). Jego trasa wiedzie przez Pogórze Dynowskie, Pogórze Przemyskie, Góry Sanocko-Turczańskie, Bieszczady i Beskid Niski. Jego najwyższy punkt znajduje się tuż poniżej kulminacji Krzemienia (ok. 1320 m n.p.m.).

Do przetęczy prowadzą strome schody, które szybko pozwalają na obniżenie wysokości i sprawne zejście w dół (doceniane szczególnie w deszczowe i błotniste dni). **D** **Przetęczy Goprowska** to węzeł dwóch długodystansowych szlaków. Do niebieskiego, prowadzącego wzdłuż opisywanej trasy, dochodzi szlak czerwony z Wotosatego (Główny Szlak Beskidzki). Do kolejnego siodła pozostało już tylko 15 min stromego podejścia po schodach (w połowie drogi, po prawej stronie wiaty turystyczna).

Znaki czerwone i niebieskie rozchodzą się na **E** **Przetęczy pod Tarnicą** (1315 m n.p.m.), stanowiącej ważny węzeł komunikacyjny w tej części Bieszczadów. Z tego miejsca opisywana trasa, za znakami żółtymi, prowadzi w 10 min dalej na

najwyższy szczyt polskich Bieszczadów – **F** **Tarnicę** (1346 m n.p.m.). Na szczycie stoi stalowy krzyż jubileuszowy roku 2000, upamiętniający równocześnie pontyfikat papieża Polaka. Jak głosi tablica na krzyżu, Karol Wojtyła odbył wycieczkę na Tarnicę w 1954 r. Panorama dookolna poza polskimi Bieszczadami sięga odległej Ukrainy. Widać Pikuj (1405 m n.p.m.), Połoninę Równą, Ostrą Horę (1405 m n.p.m.), a nawet grzbiet Borżawy. W dole, w kierunku południowym, są dolina Wołosatki oraz pasmo graniczne. Nazwa Tarnicy pochodzi z języka rumuńskiego i dosłownie można ją przetłumaczyć jako siodło. Odnosi się to najprawdopodobniej do kształtu góry, który szczególnie z doliny Wołosatki w Wołosatym przypomina siodło.

Ze szczytu należy powrócić do Przetęczy pod Tarnicą i w dalszej trasie podążać już za znakami czerwonymi w kierunku

Ustrzyk Górnych. Za siodłem jest krótkie podejście na Tarniczkę (1315 m n.p.m.), skąd rozciąga się dobry widok na przebieżaną w pierwszej części wycieczki Połoninę Bukowego Berda. Do Ustrzyk Górnych pozostało prawie 8 km, które powinny zająć ok. dwóch godzin marszu. Za Tarniczką droga wiedzie przez połoninę **G** **Szeroki Wierch** z pięknym widokiem na Połoninę Caryńską i Wetlińską. Wkrótce szlak wchodzi w las i, szybko tracąc wysokość, zmierza w stronę potoku Terebowiec (po drodze wiaty turystyczna). Wzdłuż potoku prowadzi droga asfaltowa, która łączy się z główną szosą w centrum Ustrzyk Górnych. Tu poza parkingiem (po drugiej stronie ulicy, przy szlaku na Połoninę Caryńską) usytuowane są: sklep spożywczy, restauracje, sklepiki z pamiątkami i przystanek autobusowy. Koniec trasy.

DOJAZD I PARKING

Polecany dojazd własnym samochodem i pozostawienie go na jednym z dwóch parkingów w Ustrzykach Górnych, a następnie przejazd porannym autobusem do Pszczelina (trasa Ustrzyki Górne – Ustrzyki Dolne). Do Ustrzyk kursują również publiczne autobusy, głównie od północy z Ustrzyk Dolnych. W sezonie wakacyjnym dodatkowo można dojechać do Ustrzyk Górnych prywatnymi busami kursującymi pomiędzy najbardziej znanymi bieszczadzskimi miejscowościami.

WYŻYWIENIE

Na trasie nie ma schroniska ani sklepu w punkcie startowym. O wyżywienie na cały dzień wycieczki należy zadbać wcześniej. Po zejściu można odwiedzić jedną z kilku restauracji w Ustrzykach Górnych.

NOCLEGI

Brak schroniska na trasie. W Pszczelinach jest kilka miejsc noclegowych. Zdecydowanie lepszą bazę noclegową mają Ustrzyki Górne, w tym placówki PTTK.

- **Hotel Górski PTTK „Ustrzyki Górne”**, tel. +48 661 466 380, <http://www.hotel-pttk.pl>.
- **Schronisko PTTK „Kremenaros” Ustrzyki Górne**, tel. +48 13 461 06 05.

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Kup książkę

GRUPA
Helion

trek&travel to przewodnik, dzięki któremu poznasz najpiękniejsze górskie trasy oraz odkryjesz najciekawsze atrakcje regionu. Mapy, profile wysokości, panoramy i szczegółowe informacje pomogą odpowiednio przygotować się do wędrowki, a bogate opisy krajoznawcze oraz propozycje miejsc wartych odwiedzenia przybliżą historię, kulturę i zabytki odwiedzanego obszaru. Niezależnie od tego, czy planujesz samotną wyprawę, czy wakacje z dziećmi, w przewodniku **trek&travel** znajdziesz wszystko, co potrzeba, aby wyjazd w góry był udany i pełen atrakcji.

Bezkresne widoki roztaczające się z połonin Wetlińskiej i Caryńskiej, długie siodło Tarnicy, dzikie ostępy Otrytu, wschodnie skalne Bukowego Berda, klimatyczne schroniska pod Małą Rawką, w Cisnej i w Jaworcu – to tylko część wyjątkowych miejsc, które przyciągają w te odległe góry turystów. Ale Bieszczady to też atrakcje rozsiane w regionie: drewniane cerkwie i kościoły, ślady nieistniejących wsi bojkowskich, Jezioro Solińskie, Bieszczadzka Kolejka Leśna czy skansen i wypełniony dziełami sztuki zamek w Sanoku.

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

ebook dostępny na:

ebookpoint

ISBN 978-83-289-0195-7

9

788328 901957

54,90 zł